



20007633



Aan de leden van Provinciale Staten Zeeland  
Abdij 6  
4331 BK Middelburg

Vlissingen, 4 maart 2020

## **Zeeland op koers met sterke verbindingen**

Geachte Statenleden,

De energiecoöperatie Zeeuwind, met 2.700 leden één van de grootste verenigingen in Zeeland, is nauw betrokken bij het wel en wee in Zeeland. Hier zijn we geworteld, hier investeren we in productievermogen en in deze provincie vergroenen we de energievoorziening. Daarnaast is Zeeuwind actief in energiebesparing en werken we - met partners - aan nieuwe oplossingen in het brede veld van energievoorziening en -besparing.

Graag mengen we ons in het debat over de vraag op welke wijze de economische en sociale vitaliteit van Zeeland kan worden versterkt, nog actueler geworden door de recente beleidswijziging van kabinetsbeleid. Geen marinierskazerne, maar wat dan? Er is nu momentum en de tijd is rijp om spoedig een goed onderbouw compensatiedossier aan de Rijksoverheid voor te leggen.

Onze suggesties hebben we in drie clusters samengevat. Die zijn bewust beknopt gehouden. Want hoewel we bij heel veel innovaties in energieland betrokken zijn, we pretenderen zeker niet de wijsheid in pacht te hebben. En we gaan graag het gesprek aan om deze perspectieven nog sterker te maken.

Zeeuwind sluit aan bij aanwezige analyses en beleid waarbij het rapport 'Structuurversterking' van de commissie Balkenende, de Regionale Energie Strategie en de 'RegioDeal' belangrijke voorbeelden zijn.

### **Werken aan werk in chemie, landbouw en energie**

Dat de Zeeuwse chemie een sterk werkpaard in onze economie is behoeft geen betoog. Zeeuwind sluit zich aan bij de pleidooien om zo spoedig mogelijk een waterstoffabriek in Zuidwest Nederland te realiseren die mogelijkheden schept om te vergroenen. Een belangrijke stap, maar dat vraagt wel om een besluit om niet alleen windpark 'Borsele' aan te landen in Zeeland maar ook windpark 'Ijmuiden ver'.

Deze eerste belangrijke stap naar vergroening zal gevolgd moeten worden door meerdere. Die liggen niet allemaal op de plank. Het proces van ontwikkeling, onderzoek, van demo naar pilot en van pilot naar realisatie vraagt om een gemeenschappelijke aanpak tussen overheden en bedrijven, samenwerkende departementen en een goed samenspel tussen Rijk en Regio.

Zeeuwind ziet daarbij kansen voor benutting van groene reststromen in de chemie. Zuidwest Nederland positioneert zich als een regio om - zeker in de ontwikkel- en onderzoeksfase - groene grondstoffen te leveren aan de chemie. Reststromen worden dan grondstof en krijgen een waarde,

ook voor het verbeteren van de bodemkwaliteit van landbouwgronden.  
Het begrip circulaire landbouw krijgt op die manier inhoud en er worden sterke verbindingen gelegd.

De inzet van plastic afval als grondstof is een evident onderdeel van de vergroening van de chemische industrie en een noodzakelijke voorwaarde om de problematische kanten van het plasticgebruik te beteugelen. De Zeeuwse havens zijn een prima plek om als draaischijf voor deze stromen te dienen. En we bouwen nieuwe windturbines vanuit Zeeland, zouden we in Zeeland ook niet de windturbinebladen gaan verwerken voor hergebruik?

### **Werken aan wonen en mobiliteit met waterstof en warmtetransitie**

De urgentie om de Zeeuwse chemie toekomstbestendig te maken geldt evenzeer voor de Zeeuwse gebouwde omgeving en de mobiliteit. Ons woningbestand is - net als de Zeeuwse bevolking - op leeftijd. Daaraan danken we onze mooie dorpskernen, boerderijen en beeldbepalende bebouwing. Maar het is buitengewoon lastig om die 'bij de tijd' te brengen. Zeker omdat warmtenetten onbetaalbaar zijn, geothermie letterlijk te diep zit en aquathermie vooral aan de kust een optie is. Zeeuwind pleit ervoor om de optie waterstof ook in beeld te brengen voor de warmtetransitie in Zeeuwse dorpen en wijken en de basis leggen voor een waterstofinfrastructuur voor mobiliteit. Dit omdat duidelijk is dat uitsluitend de elektrificatie van het vervoer niet haalbaar zal zijn en waterstof als aanvullende energiedrager onmisbaar zal zijn.

De vitaliteit van de Zeeuwse dorpen, wijken en steden hangt nauw samen met de vraag of deze bereikbaar blijven en of we de woningen 'bij de tijd' kunnen brengen. En wij pleiten ervoor om dat in samenhang met andere thema's te doen. Mensen willen graag lang(er) in hun eigen woning oud worden, ook als daarvoor zorg aan huis nodig is. En de steeds warmere zomers maken de vraag naar mogelijkheden om woningen te koelen urgent.

Zeeland kan voorop lopen bij een integrale aanpak van energie, klimaat en sociale aspecten in de woonomgeving. De maatschappelijke baten zouden wel eens de meerkosten van deze aanpak verre kunnen overstijgen.

Zeeland is altijd een energieprovincie geweest. De betrokkenheid bij ons voormalige energiebedrijf DELTA was immer groot, en niet voor niets is Zeeuwind de oudste én grootste energiecoöperatie in Nederland. Het percentage van woningen met zonnepanelen op het dak is in Zeeland veel groter dan gemiddeld in Nederland.

Wij zien nog steeds kans een bijdrage te leveren aan de vergroening van de energieopwekking in Nederland als we de verbinding met lokale gemeenschappen goed weten te leggen en hen te betrekken bij planvorming én exploitatie. Daarbij zijn andere vormen van nieuwe verbindingen denkbaar, waarbij eigenaarschap in de energievoorziening, (nieuwe vormen van) mobiliteit en vitalisering van woongemeenschappen met elkaar in relatie worden gebracht. Dan wordt energietransitie geen last, maar komen de lusten nadrukkelijk naar voren.

### **Onderzoek en Onderwijs met Blauwe energie en energie uit water.**

Voor een energiecoöperatie is het vanzelfsprekend dat wij een stevig pleidooi voeren om de ontwikkeling van 'Blue Energy' in Zeeland mogelijk te maken en dat geldt ook voor getijdenenergie. Dat zijn geen doelen op zichzelf, het levert een bijdrage aan 'Nederland Waterland', en het gaat een exportproduct voor Nederland vormen. Zover is het nog niet, er zal nog wel wat water door de Schelde moeten stromen - en flink wat denk en doe-werk - voor het zover is.



Dat denken en doen past bij onze provincie én bij de Roosevelt University College en de Béta Academy. Vitale onderwijsinstellingen zijn onmisbaar bij een efficiënte energietransitie. En dat helpt Zeeland aan jonge mensen die hier studeren en tegelijkertijd bijdragen aan het creëren van nieuwe en uitdagende banen.

**Samen werken en grenzen slechten.**

Zeeland weet wat het is om zichzelf opnieuw uit te vinden, na 1953 is de samenleving ingrijpend veranderd. Nu staat heel Nederland opnieuw voor een grote verbouwing en kan Zeeland een 'living lab in XXL format' zijn. Zo kan de compensatie de basis leggen voor een grensverleggende prestatie. Daar is wel wat voor nodig. Het vereist dat ondernemingen, overheden en burgers nauw met elkaar gaan samenwerken én over grenzen heen kijken en werken. Dat mag ook (en misschien wel vooral) van Haagse departementen worden verwacht. Omdat vreemde ogen soms dwingen is het idee van een 'regisseur grensoverschrijdingen' het overwegen waard. En mogen we daarbij een suggestie doen? RVO, de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland staat er klaar voor. Dat brengt nieuwe vitaliteit en jonge mensen naar onze mooie provincie! Alleen nog een opdracht van de zijde van het ministerie van EZK.

Wij hopen met dit schrijven open deuren te hebben ingetrapt maar wellicht ook hier en daar interessante suggesties te hebben gedaan. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid verder toelichting te geven op dit schrijven. Daarvoor kunt u met ons contact opnemen.

Met vriendelijke groet,

Coöperatieve Windenergievereniging Zeeuwind U.A.

Teus Baars

Directeur/bestuurder